

Treball de Grau

Curs 2012-13

**ELS PARÀMETRES TEÒRICS BARROCS APLICATS A LA BIOGRAFIA
DE MARCH: ANÀLISI DE L'*AUSIAE MARCHI, ELEGANTISSIMI
POETAE VALENTINI, VITA* (1633) DE VICENT MARINER**

ANDREA SOTERAS CATALÀ

TUTORS:

JOSEP SOLERVICENS

RAMON PLA

Barcelona, març del 2014

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	3
Breu introducció a la vida i obra de Vicent Mariner	4
L'edició de Marco A. Coronel Ramos: L'Ausiàs March llatí de l'humanista Vicent Mariner..	6
Objectius del treball i metodologia	7
EL MODEL DE BIOGRAFIA LITERÀRIA BARROCA.....	9
Procés per a la canonització d'Ausiàs March.....	10
Valoració literària de l'obra poètica.....	13
CONCLUSIONS	17
BIBLIOGRAFIA.....	19

PRESENTACIÓ

La literatura, *ποίησις* (*poíêsis*) en els seus inicis, ha conviscut sempre amb les poètiques i la crítica, les quals s'han centrat en determinar què és la literarietat i els paràmetres que la sustenten, els quals han anat variant al llarg dels segles segons el context i les estètiques de cada moviment que ha anat sorgint.

Aquest treball ha pres com a objecte d'estudi l'obra poètica d'Ausiàs March, poeta valencià del segle XV, però no des de la perspectiva dels seus contemporanis, sinó des de la percepció d'un hel·lenista del segle XVII, Vicent Mariner.

Gràcies a aquesta anàlisi, hem detectat com és la lectura barroca d'un poeta medieval, fet que ja demostra d'entrada la universalitat del poeta.

La qüestió ha estat, doncs, conèixer els paràmetres barrocs pels quals Vicent Mariner realitza un procés de canonització a través de la biografia que ell mateix escriu sobre el poeta com a un dels prolegòmens de la seva traducció al llatí de les composicions de March.

D'aquesta manera, hem pogut establir el tipus de canonització que realitza Mariner: a partir de quins motius i la crítica que en fa i quins paràmetres la sustenten.

El gènere utilitzat per aquest estudi és el biogràfic, el qual presenta certes particularitats de l'època com l'aportació de mínimes dades positives combinada amb la construcció d'un panegíric, a més de l'anàlisi de la qualitat literària de l'obra en qüestió.

Abans de concretar els objectius i la metodologia i entrar en detall en aquest estudi, considerem que cal retratar la figura de Vicent Mariner, poc estudiada en relació amb la seva tasca com a traductor i escriptor, i una breu presentació de l'edició de Marco Antonio Coronel Ramos, que va realitzar com a tesi doctoral l'anàlisi de la traducció al llatí de Mariner de l'obra poètica de March, important tasca que ha servit com a base per a l'elaboració d'aquest treball.

Vicent Mariner d'Alagó, hel·lenista, traductor i escriptor que ha despertat l'interès de diferents intel·lectuals, sobretot per a l'elaboració d'edicions de bibliòfil.

En canvi, la història de la vida de Vicent Mariner no ha estat tant el centre d'atenció. Una gran excepció, però, és J.M. Baranguán, que en la seva tesi doctoral, realitza un estudi exhaustiu tant de la vida, com de l'obra del valencià (1946).

Mariner neix a València l'últim terç del segle XVI, Baranguán concreta la data, 18 de febrer de 1571, partint de l'aparició d'un Vicent Mariner al llibre de batejos de l'Església Parroquial de Sant Llorenç de València.

De la mateixa manera, la data de la mort és incerta, però s'estima que va morir a Madrid el 1642, ja que Mariner va signar el seu testament el 25 de gener del mateix any amb la voluntat de deixar els seus llibres i el seu cos en mans dels franciscans. En no ser així, i com a segona opció inscrita al testament, els trinitaris de Madrid van prendre possessió del llegat i van fer-se càrrec del cos de l'hel·lenista.

Els anys de formació els va realitzar a la Universitat de València i va ser deixeble de Joan Mínguez, del qual va aprendre grec, i possiblement també de Pere Joan Núñez. A més, va aconseguir el doctorat i l'ordenació sacerdotal, tot i que es desconeix on els va obtenir.

Allarg d'aquests primers anys, Mariner va ser una persona activa en la vida cultural valenciana, després, cap al 1612, va marxar a Madrid el 1611, on va ser preceptor i bibliotecari per a la família Sandoval. Més endavant, serà tresorer de l'Església parroquial d'Ampudia, a la província de Palència.

Tot i el seu posicionament, Mariner aspirava a obtenir el càrrec de cronista del regne i la prefectura per al Fons Grec de la Reial Biblioteca de l'Escorial, la primera li serà totalment denegada i, pel que fa la segona, el 1633, serà nomenat conservador dels manuscrits grecs de l'Escorial.

Durant l'estada a Madrid, Mariner va iniciar la seva tasca com a traductor i com a escriptor, a més d'establir relacions a la cort de Madrid i també de formar part d'acadèmies erudites, en les quals entraria en contacte amb alguns dels escriptors més il·lustres de l'època: Félix Lope de Vega i Francisco de Quevedo.

Cal afegir que les relacions de Mariner no es varen centrar en l'àmbit nacional, també mantenia contacte epistolar amb tot un grup d'hel·lenistes europeus com Andrea Escoto, Daniel Heinsius, Jean Meursius o el jesuïta Dionisio Petavio, entre d'altres.

Marco A. Coronel Ramos, en les notes preliminars de la seva edició de *L'Ausiae Marchi...* de Mariner, presenta un Vicent Mariner amb una gran preocupació pel coneixement científic, sempre sota els paràmetres barrocs, a més d'una voluntat de voler destacar la importància de la ciència, el coneixement i l'ensenyament, conclusió que extreu de les epístoles del propi hel·lenista (1997: 27).

No és d'estranyar, doncs, que Mariner dediqués bona part de la seva vida a la traducció d'autors grecs al llatí o al castellà i, fins i tot, la traducció d'obres en llengua romànica al llatí, amb la intenció de fer-les accessibles a un món intel·lectual europeu que utilitza el llatí com a llengua vehicular.

Com a traductor, Mariner va traduir al llatí alguns autors grecs amb els comentaris bizantins corresponents: dues obres de Píndar (1617,1618), set tragèdies de Sòfocles (1619), Apol·loni de Rodes, amb els escolis (1621); les dues grans obres d'Homer (1623), set obres d'Eurípides, amb els escolis, i Didimi (1624); Teòcrit, Hesíode, a més de Joan Tzetzes i el filòsof neoplatònic, Porfiri (1625); i, per últim, Licròfon (1639).

Les obres en llengua romànica que va traduir al llatí van ser *La Fábula de Faetón* del Conde de Villamediana, (1619-1623) i, l'objecte d'aquest estudi: l'obra poètica d'Ausiàs March (1633).

Al castellà, realitza una de les seves grans aportacions: la traducció de la *Poètica* i la *Retòrica* d'Aristòtil (1630), entre altres tractats aristotèlics, i la història d'Alexandre Magne d'Arrià de Nicomèdia (1633).

Com a autor, Mariner va mantenir relació amb la vida cultura valenciana col·laborant en diversos prolegòmens, i va escriure obres pròpies com elegies, epigrames, epitalamis i panegírics tant en grec com en llatí.

Marco Antonio Coronel Ramos va estudiar, traduir i editar la versió llatina de l'obra d'Ausiàs March feta per Vicent Mariner el 1633, en la seva tesi doctoral publicada a València el 1997. Aquest estudi es centra en la praxi traductora de Mariner, és a dir, la manera que utilitza l'hel·lenista per traduir l'obra poètica de March al llatí.

A grans trets, la conclusió principal que extreu l'editor és que «en Mariner traduir significa triar els aspectes que, en la seua opinió, són els més rellevants d'un text donat, més que reproduir la integritat semàntica d'aquest original»(1997: 33).

Per Mariner, la traducció és una altra activitat de creació i que aconsegueix com a mètode d'aprenentatge, el qual és, a més, un exercici erudit i que, com a conseqüència, enriqueix la saviesa col·lectiva. I com a tal, l'hel·lenista considera que el més important en la traducció és traslladar el significat d'una obra en una altra llengua, quedant en segon terme l'estètica i el context històric de la mateixa. És per aquest motiu que Mariner es permet certes "llicències" a l'hora de suprimir referències o realitzar alguns canvis per tal d'adaptar l'obra poètica de March a les poètiques barroques i sobretot per a l'acceptació de les institucions eclesiàstiques.

Com a resultat de l'estudi, el professor Coronel Ramos arriba a diverses conclusions sobre la pràctica de la traducció de Mariner:

El traductor intenta en tot moment ser fidel a l'original, pel que fa el contingut semàntic general de l'obra de March, però no té en compte ni el context històric ni l'estètica de l'època medieval catalana i, a més, no realitza cap estudi ecdòtic de les fonts, sinó que pren com a model el manuscrit de 1546-1547 de l'Escorial, còpia de l'edició d'Ausiàs March de 1545, impresa per Carles Amorós a Barcelona: *Les obres del valeros y extrenu cavaller vigil y elegantissim poeta Ausias March*.

Coronel Ramos apunta alguns detalls més que fan que minvi el contingut general de l'obra: l'ús del díptic elegíac, que obliga Mariner a afegir adverbis llatins amb poc contingut i que va ser traduïda amb rapidesa i no precisament revisada posteriorment, fet que hauria solucionat tot un seguit d'errades.

OBJECTIUS DEL TREBALL I METODOLOGIA

Partint de la valuosa tasca de Marco A. Coronel Ramos i de la seva edició, enfoquem una perspectiva ben diferent i amb objectius diversos: entendre el procés de canonització de March i extreure la valoració literària i els instruments teòrics que li donen suport, és a dir:

Entendre com es construeix una biografia literària al Barroc, la combinació d'aportar mínimes informacions biogràfiques amb el panegíric del seu autor i, a part, l'anàlisi de l'obra literària. A més d'analitzar els criteris per a la canonització de March al segle XVII.

I, també, els paràmetres teòrics que sustenten la valoració literària: els conceptes de furor com a base de la creació; d'ingeni i agudeses com a reguladors de la creació i de la meravella com a finalitat.

Com a objecte principal d'estudi, prenem la *Vita* de March que va escriure Mariner el 1633, confrontada, però, amb dues obres més: l'epístola que introdueix la *Fábula de Faetón* del Conde de Villamediana de Mariner (1619-1623), i la *Vida del doctor Vicent Garcia* de Manuel de Vega, membre de l'Acadèmia dels Desconfiats (1703). A més del recull de Josep Solervicens, *La poètica del Barroc. Textos teòrics catalans* (2012), per completar i matisar els resultats de la confrontació, ja que presenta una quantitat ingent d'informació sobre els tractats poètics i, també, traduccions alternatives a les usades.

Cal advertir que no tenim en compte el caràcter documental de la biografia, ja que és escàs, i centrem l'anàlisi en l'ús i la coneixença de Mariner dels conceptes teòrics propis de l'època.

D'aquesta manera, podem arribar a conclusions sobre el model que Mariner pren per generar una biografia d'un poeta i l'anàlisi que fa de la seva obra, independentment que els autors siguin d'èpoques diferents, un medieval i l'altre barroc, ja que els conceptes són molt similars. A més, l'estudi de la vida de Garcia permet acabar de perfilar l'aparell conceptual des de la perspectiva barroca, però aportant la visió d'una mà diferent a la del traductor valencià.

EL MODEL DE BIOGRAFIA LITERÀRIA BARROCA

Actualment, entenem per biografia literària no només la recopilació de dades sobre la vida i obra d'un escriptor, sinó també la intenció de plasmar l'actitud i les emocions de l'autor envers les seves experiències, el seu context i la seva obra. L'objectiu, podríem dir, és transmetre als lectors una visió global, completa, que va més enllà de la mera exposició dels fets, i aportant, sempre en el major grau possible, informació verídica.

És a partir del segle XVII que la biografia es considera un gènere literari, tot i que la seva trajectòria s'inicia ja a l'antiguitat amb Plutarc, passant per les hagiografies, fins al Renaixement que es realitzen les primeres biografies d'intel·lectuals, artistes, escriptors, etc. La finalitat aleshores és de caràcter moralista i dogmàtic: presentar la vida de certes persones i sants que siguin un exemple de conducta.

La biografia que Vicent Mariner escriu sobre el poeta valencià, Ausiàs March, és una de les tantes mostres de biografia literària barroca. I, com hem avançat anteriorment, les dades sobre la seva vida són escasses, no simplement perquè es tracti d'un autor anterior, del segle XV, sinó perquè combina l'aportació de dades positives mínimes i la valoració literària amb un discurs de lloança. La finalitat? La canonització i, en conseqüència, la immortalitat de l'autor i de la seva obra, mostrant, sobretot, una figura exemplar i model per a futures generacions. Motiu pel qual Mariner remarca la necessitat de confegir biografies d'herois i savis.

Segle XVII, època de contrastos en el món de les arts: a Europa els intel·lectuals consoliden tot allò que va sorgir durant el Renaixement. A la Corona d'Aragó, la literatura castellana està en ple *Siglo de Oro*, però la censura eclesiàstica també hi és present. Detall que cal tenir en compte per entendre el per què d'alguns dels recursos que Vicent Mariner pren a l'hora de traduir l'obra poètica i descriure la *Vita* d'Ausiàs March. Per exemple, en la traducció dels poemes, Mariner suprimeix algunes de les referències del poeta valencià per tal de ser acceptat per l'Església.

Però, possiblement, l'element principal a destacar és la llengua que tria a l'hora de traduir i introduir l'autor i la seva obra: el llatí. Des del Renaixement i la recuperació de les obres i poètiques clàssiques i, conseqüentment, el sorgiment de la crítica textual, la llengua llatina esdevé vehicular entre els intel·lectuals europeus. Per tant, hi ha la finalitat d'oferir una via d'accés, per als estudiosos i lectors erudits, a una poesia originàriament en llengua romànica. A més, el fet de traduir-la al llatí l'aproxima als clàssics, a part d'intentar que formi part del cànon literari barroch.

L'ús de la llengua és també un dels criteris que Mariner presenta com a mostra del gran engeni de March, i una habilitat que el fa digne de ser comparat amb Homer.

[Com Homer amb la llengua grega], ita etiam breuem et succinctam Valentiae gentis linguam praecipitemque et uolubilem sermonem diuinis **sui ingenii flexibus** et quasi ipsis musarum gyris Phoebique patris afflatu, Valentinae linguae ariditatem et breuitatem quasi in tumentem deducit **rhethorici fluminis** maiestatem, et in copiosum quendam naturae hortum uariis consitum floribus et diuinis uaritatibus uiridariis per pictas Turiacae linguae glebas Valentinam omnem inuexerit locutionem, et paene miraculum redule **tantam ingenii magnitudinem et praestantiam** tam arcto et astricto eloquii stilo potuisse effundere.¹

(Mariner 1997: 106,108)

Mariner intenta mostrar l'engeni de March —Coronel Ramos tradueix *ingenii* per “talent”, primer, i “geni”, després— a través de l'ús excels que fa de la llengua valenciana, considerant, doncs, que la perfecciona fins portar-la a un nivell més erudit. Aquest fet és important, ja que a l'època les llengües romàniques eren considerades inferiors i imperfectes, més si no eren oficials d'un regne.

I, per això, adverteix al lector que si existeix alguna dissonància en la poesia de March, és a causa de la llengua, però mai pel talent, agudesa i pensament de March.

¹ [Com Homer amb la llengua grega], així també Ausiàs March va transformar la concisa i breu llengua autòctona de València i la seua escarpada i voluble estructura amb els matisos sublims propis del seu talent i, per parlar així, amb els girs particulars de les muses i amb la inspiració del pare Febus, va mudar la seua aridesa i sequegat en una espècie de majestuositat creixent amb l'influx de la retòrica, i va fer de la llengua valenciana un fèrtil hort natural sembrat de flors diferents i diverses en la seua policromia excelsa, que s'estén pel sòl florit de la llengua de València. Quasi a miracle sona que un geni de grandesa i excel·lència tan grans pogués derivar-se una llengua tan reduïda i estreta. (Traducció: Marco A. Coronel Ramos)

Un altre fet important és que, tal com afirma Mariner a la *Vita*, l'obra poètica de March va ser traduïda al castellà per Baltasar de Romaní, el 1539, i per Jorge de Montemayor, el 1560. A més, de l'existència d'una traducció italiana de Valerius Andreas Taxànder. Una mostra clara que el poeta valencià ja havia despertat l'interès europeu. Segons Mariner, el mateix Taxànder equipara l'enginy de March amb el del seu equivalent italià, Francesco Petrarca. (1997:110)

Respecte a l'escassetat de dades biogràfiques, considerem, en primer terme, que es tracta d'un autor dos segles anterior. Actualment, per exemple, ens ha arribat la seva obra a través de diversos testimonis, però cap d'ells original del poeta. Per tant, la distància temporal podria ser un factor. No obstant, Mariner, deu anys abans, havia traduït al llatí i escrit el prolegomen corresponent *La Fábula de Faetón* del Conde de Villamediana, contemporani de l'hel·lenista, i ens adonem que les informacions són també mínimes.

Aquesta manca es justifica pel tipus de discurs que utilitza per escriure les *vitas* d'ambdós autors: el panegíric. El motiu sembla evident, Mariner utilitza les dades que més s'adeqüen per tal d'enfocar els lectors cap a una visió idíl·lica i perfeccionista dels escriptors i d'aquesta manera presentar-los com a homes exemplars i models d'imitació per a generacions futures —recordem que la finalitat d'una biografia és tant transmetre figures exemplars que traslladin nocions de caire ètic, moral i dogmàtic, com fer perdurar l'obra i establir-la dins dels canons literaris—.

Al Barroc, com és el cas, una forma d'enaltir una figura és mostrar les seves relacions socials o bé comparar qualitats compartides amb altres personalitats de renom, anteriors o contemporànies, tant de l'àmbit cultural com polític-social, és a dir, des d'intel·lectuals i artistes fins a nobles, reis o, fins i tot, sants. En aquesta línia, Ausiàs March és considerat un noble i un savi:

La noblesa ve donada pel títol de cavaller i per pertànyer al llinatge March, cavallers de Catalunya, a més de les seves relacions amb la cort reial, tot i que presenta les controvèrsies entre la teoria de Joan de Resa —considera que pertanyia a la cort d'Alfons el Magnànim— i la de Luís Tribaldo de Toledo —que es relacionava amb Jaume I d'Aragó—.

La saviesa, per altra banda, ve pels coneixements que transmet a través de la seva poesia, qualitat que extreu de la seva valoració de l'obra poètica del valencià, on trobem gran part d'aquestes relacions i comparacions.

A diferència de les biografies literàries de Mariner, la vida de Francesc Vicent Garcia i Torres, recollida al volum *La Armonia del Parnàs* editada per l'Acadèmia dels Desconfiats (1703), sembla aportar més dades positives, però tal com avança Albert Rossich a la seva "Introducció" de l'edició facsímil del 2000 per la Universitat de Barcelona i la de València, realment el que trobem són «suposicions més o menys fantasioses [que] s'explicaven amb el mateix aplom que les evidències comprovades, [...] eren una pura excusa per al panegíric i l'expansió hagiogràfica»(2000: 13). Per tant, la tònica es manté, almenys, en l'anàlisi de les tres obres citades, tot i que l'extensió hagiogràfica només hi és present en el cas de Vicent Garcia, sacerdot i rector de Vallfogona.

Una bona mostra d'aquestes suposicions és, en el cas de March, que Mariner relata una possible relació entre el poeta valencià i un dels seus contemporanis medievals europeus, Francesco Petrarca, amb qui compara, a més d'apuntar la teoria de Pere Antoni Beuter: la possible imitació de l'italià a partir de la lectura de March, fet que després Mariner nega, però substitueix per un altre gran poeta medieval català, Jordi de Sant Jordi.

Per acabar la *Vita* de March i amb l'intent d'acabar d'aclarir la cronologia de March, Mariner fa saber que Carles, fill de Joan d'Aragó i príncep de Viana, es delectava amb els poemes del valencià, marcant, així, que la seva obra poètica també ha estat font de plaer i de coneixement per a prínceps.

El primer que destaca Mariner de la qualitat literària de March és el vocabulari i la riquesa que presenta en les seves composicions i la gran eloqüència amb la que tracta tots els àmbits del saber. Apunta que el talent de March va acompanyat d'un excel·lent ús de la retòrica: la *inventio*, la *dispositio* i l'*elocutio*. Propietats que al Barroc es consideren indispensables per al procés creatiu, herència de les poètiques clàssiques i neoclassicistes.

Respecte a la *inventio* i la *dispositio*, March usa els arguments idonis i els presenta de forma adequada per tal de persuadir el lector. L'*elocutio*, per l'altra banda, és dels paràmetres retòrics més destacats al llarg del panegíric: l'estil i l'elegància del poeta a l'hora d'expressar-se. Elements que Mariner relaciona amb l'agudesia i l'ingeni del poeta i raons per les quals March perfecciona la llengua valenciana.

Al Barroc, els paràmetres teòrics principals per a l'anàlisi literària, són els conceptes de furor, font principal de la creació; l'ingeni, juntament amb l'agudesia es consideren qualitats necessàries de l'escriptor i, a més, reguladors de l'escriptura; i, com a finalitat última de l'obra, la meravella, efecte que recau sobre els lectors.

Vicent Mariner presenta aquest procés de creació literària en el seu discurs panegíric, afirmant que Ausiàs March posseeix cada un d'aquests elements:

quod autem sub multis dubitationis umbris delitescit, est quod ingenue omnes communi fere consensu et unico ducti suffragio confitentur nimirum ardentissimo hunc poetam praeditum fuisse ingenio uiuacique mentis acumine uiguisse, ita ut omnium doctorum animos in stuporem facile duxerit. cum enim suam celerrimae mentis erigit cogitationem, dices fulminanti quodam impetu summum aethera percurrere et totam ingenii exhaurire facultatem et ipsos naturae anfractus ob oculos elegantissimo et mirifico uerborum apparatu constituere.²

(Mariner 1997: 106)

Segons Mariner, March recorre les regions més altes del cel gràcies a la seva àgil ment, per tant, estableix una relació entre el furor poètic i l'ingeni, la primera com a base fonamental de la segona. El concepte de furor per Mariner no és el de l'*Ió* de Plató sinó que prové de les teories neoplatòniques de l'humanista Marsilio Ficino, entenent que el furor provoca que l'ànima racional s'elevi als nivells més alts del coneixement. Tot i això, l'hellenista no acaba de concretar el concepte, tot i esmentar la inspiració divina, les muses i la font del Pegàs, entre altres, en diverses ocasions.

2 En qualsevol cas, el que brilla enmig de tantes ombres de dubtes és que tots han manifestat clarament, amb pràctica unanimitat i amb l'argument bàsic de l'estructura dels poemes, que aquest poeta va estar provist d'un talent d'extraordinària creativitat i dotat d'una vigorosa agudesia intel·lectual, de manera que va causar fàcilment l'admiració en l'ànim de tots els savis. Quan porta a extrems molt elevats el pensament de la seua àgil ment, hom diria que recorre el més elevat del cel amb una empena abrasadora que duu, que ompli totes les potencialitats de l'enginy i que col·loca a la vista amb un elegantíssim i admirable vocabulari totes les vinclades de la naturalesa (Traducció: Marco A. Coronel Ramos)

Extraiem el seu concepte de furor, gràcies a la confrontació amb l'epístola de lloança al Conde de Villamediana que introdueix la traducció al llatí de *La Fábula de Faetón* i del tractat, també de Mariner, *De furore poetico vel insano Phoebi afflatu terpchlimolpion* (1639), on el furor apareix molt més detallat.

L'hel·lenista inclou, a part, un altre tipus de furor platònic: la profecia. March destaca per la seva "gran clarividència" (1997:109) a l'hora de plasmar els continguts en les composicions. Per Mariner, l'habilitat profètica no tracta de l'adivinació com s'explica a la poètica platònica, sinó d'una relació entre literatura i profecia que s'esdevé pel poeta inspirat, i que consisteix en l'obligació del poeta de transmetre aquells coneixement sublimes que obté sobre la condició humana.

L'ingeni i l'agudesesa són, però, els elements principals del procés creatiu i les característiques més destacades de la figura de March. Entenem aquests dos paràmetres com a reguladors del procés creatiu i qualitats necessàries del poeta. Solervicens exposa el concepte d'ingeni segons la perspectiva de Mariner, i, en extensió, barroca:

L'ingeni designa la capacitat intel·lectual que es basa en la força imaginativa i l'agilitat mental, més enllà de la lògica i de la simple interiorització d'una tècnica. [...] Mariner el qualifica de diví i el vincula a la subtileza, la perspicàcia, la profunditat, l'agilitat i l'art de l'auguració.

(Solervicens 2012: 106)

Per tant, observem la relació entre els dos tipus de furor i com actuen com a base de l'ingeni. I, com hem vist, aquests dos conceptes Mariner els atribueix tant a l'ús de llengua valenciana com a la composició de March.

Gràcies a aquestes propietats també, March és capaç d'escriure poesies que transmeten coneixements de tots els àmbits i motiu suficient perquè Mariner el compari amb diverses personalitats: March és filòsof perquè escriu sobre formes de conducta a l'legia 14 del llibre III, com si d'Aristòtil o el teòleg Sant Tomàs es tractés; medicina a l'legia 4 del llibre V on cita a Hipocràtes; i com a poeta, March és elevat a l'alçada dels autors clàssics Homer i Virgili, mostrant d'aquesta manera l'erudició i el talent del valencià.

En segon pla, apareixen dos paràmetres més: la versemblança i el trencament de l'horitzó d'expectatives.

dum comparationem aliquam nectit, quasi uiuis in tabula depingit coloribus, ita ut lector nihil amplius desdiderare possit, nihil desiderare possit, nihil dubitare nihilque sibi o certum proponere.³

(Mariner 1997:106)

Pel que fa al concepte de versemblança, March té la capacitat d'expressar comparacions tan vívides i reals que el lector no pot ni tan sols posar-ho en dubte i simplement ha de prendre-ho com a

³ Quan ordeix alguna comparació, la pinta, com si diguéssim en un quadre de colors tan vius que el lector no pot desitjar res de més gran, dubtar de res ni tenir davant dels seus ulls res més cert. (Traducció: Marco A. Coronel Ramos)

verídic. Cal precisar que Mariner no pren el concepte de la poètica d'Aristòtil, però les idees bàsiques són les mateixes.

En quant a la llengua i a la composició, com a conseqüència de l'agudesa intel·lectual del poeta, l'obra poètica de March presenta certes dificultats que Mariner tracta de "digressions estranyes", les quals alteren l'horitzó d'expectatives del lector, efecte important de la literatura al Barroc.

A més, aquesta complexitat també influencia l'efecte final de la literatura, la meravella. Mariner estableix una relació entre l'ingeni i l'agudesa amb la meravella: aconseguir l'admiració —però, concreta— dels savis. Pel traductor, la dificultat de les composicions de March, poeta inspirat, cal que siguin llegides per un lector igualment inspirat, assenyalant els savis com a destinataris de la meravella.

Per últim, en cap moment Mariner tracta el desengany, concepte propi del Barroc, en canvi, sí que ho fa a la valoració literària de Villamediana i també hi apareix en la biografia de Garcia. Per tant, considerem que es tracta d'un concepte només aplicable als autors pròpiament barrocs.

CONCLUSIONS

Després de l'estudi, hem arribat a les següents conclusions:

En primer lloc, la biografia com a gènere al Barroc difereix molt del concepte que en tenim avui en dia, fent que la seva construcció parteixi del discurs panegíric amb l'aportació d'una quantitat ínfima de dades biogràfiques, de les quals una part pot resultar ser fins i tot dubtosa pel que fa la seva veracitat.

Això sí, com a gènere aconsegueix un objectiu clau a l'època i reiterat pels biògrafs treballats—Vicent Mariner i Manuel de Vega—: l'escriptura de les vides d'homens il·lustres com a exemples de bona conducta i fonts de coneixement per a les generacions futures i, alhora, garantir la pervivència dels autors, fent-los, així, immortals.

Per una banda, la canonització és el resultat d'un procés que té com a jurat final les institucions eclesiàstiques, però també els intel·lectuals. Amb la finalitat d'arribar a aquests dos grups, Vicent Mariner tradueix l'obra de March al llatí, "edita" les composicions per tal de ser acceptades i exposa les experiències vitals conegudes i d'interès que ajudin a posicionar socialment i intel·lectualment al poeta.

Pel que fa la valoració literària, la qual també podem incloure com a part del procés de canonització que s'aplica a March, Mariner destaca l'ús que en fa de la llengua valenciana, la riquesa de composició i la varietat de coneixements que transmet i ho valora a través dels conceptes de furor, ingeni i agudeses i meravella, principalment, i, en segon terme, els de versemblança i alteració de l'horitzó d'expectatives. Convindria matisar que el desengany, propi del Barroc, no hi és en la valoració de l'obra de March, però sí en els casos del Conde de Villamediana i Vicent Garcia, per tant, concebem que es tracta d'un concepte només aplicable als autors propis de l'època.

En definitiva, Vicent Mariner construeix les *vitas* segons els criteris de l'època i sustenta el seu discurs de lloança i la qualitat literària de les obres sota els paràmetres poètics del Barroc, els quals resulten, sobretot, de la lectura de les poètiques neoclassicistes, i en menor grau, les clàssiques.

BIBLIOGRAFIA

OBJECTE D'ESTUDI

MARINER, Vicent (1997): *L'Ausiàs March llatí de l'humanista Vicent Mariner*. Notes preliminars i ed. de Marco Antonio Coronel Ramos. València: Edicions Alfons el Magnànim.

OBRES DE CONFRONTACIÓ

GARCIA, Vicent (2000), *La Armonia del Parnàs*. Ed. facsímil de l'edició de 1703 de Manuel de Vega, Acadèmia dels Desconfiats, amb nota preliminar d'Eulàlia Duran i introducció d'Albert Rossich. Edicions Universitat de Barcelona i Publicacions de la Universitat de València.

SOLERVICENS, Josep (2012). *La poètica del Barroc. Textos teòrics catalans*. Punctum i Mimesi.

VILLAMEDIANA, Conde de (1999): *Las fábulas mitológicas*. Ed. de Lidia Gutiérrez Arranz. Kassel: Edition Reichenberger.

OBRES DE CONSULTA

SOLERVICENS, Josep (2012). *La poètica del Barroc. Textos teòrics catalans*. Punctum i Mimesi.

ALTRES OBRES CITADES

BARANGÚAN, J.M. (1946). *Vicente Mariner y su traducción de los epigramas*. Universidad de Madrid

MARCH, Ausiàs. (1539). *Las obras del famosissimo filosofo y poeta Mossen Osias Marco*. Traducció de Baltasar de Romaní. València: imprès per Juan Navarro.

MARCH, Ausiàs. (1560). *Primera parte de las obras del excellentissimo Poeta y Philosopho mossen Ausias March*. Traducció de Jorge de Montemayor. València: imprès per Juan Mey.

TAXANDER, V. A. (1607). *Catalogo clarorum Hispaniae scriptorum*. Magúncia: publicat per Balthasar Lippi